

Marie ac sanctorum Gervasii et Protasii, ad eandem tradidit ecclesiam. Subscribente autem domino Germano ipsum testamentum, suisque sacerdotibus et clericis ejusdem civitatis et parochiæ ipsius non paucis, sicut in eodem hactenus testamento continetur, dedit villam sanctæ Mariæ et sanctorum Gervasii et Protasii, Tritionem cum omni integritate, quam dudum Habundantius et Mallarius diaconus per prædicti episcopi domini Domnoli beneficium tenebant: et villam Fraxinidi, quam Aper sacerdos cum ejus beneficio habebat; et Bucces villulam sui episcopii, cum omnibus ad se pertinentibus, quam Eutharius presbyter per beneficium prædicti domini Domnoli habebat; pari modo et pratum super fluvium Sartæ, una cum campo juxta posito, quam Habundantius a domino Domnolo jure beneficiario adipisci meruit; et alias villas, quæ in prædicto testamento insertæ esse noscuntur insigniter, ad præscriptam tradidit ecclesiam. Multi etiam nobiles, tam in præsentem quam et in sequente tempore, eorum hæreditates ad prædictam ecclesiam sanctorum Vincentii et Laurentii legaverunt. Ipsum autem monasterium subditum, cum omnibus ad id pertinentibus, jam dictus dominus Domnolus suæ sedis ecclesiæ subjugavit, et suis successoribus ecclesiastico in ordine pacifice ad regendum et gubernandum dimisit, atque perennibus temporibus ad matrem civitatis ecclesiæ, et pontificibus ibidem atque clericis Deo degentibus habere, futuris constituit temporibus.

3. Sæpe dictus scilicet dominus Domnolus episcopus cellulam super fluvium Sartæ, et xenodochium in honorem sanctæ Mariæ mirabiliter ac sapienter operatus est; et eam ex rebus prædictæ matris civitatis ecclesiæ dotavit, et receptiones pauperum adventantium sive omnium indigentium, qui in ipsa civitate talem, propter custodiam civitatis, non poterant habere receptionem, sicut in illo loco ubi prædictum fecit xenodochium: ibi enim monachos viginti quatuor sub regula degentes constituit, ut et ibi pauperes recrearent, et omnes hospites condigne et amabiliter susciperent, et ipsi sancte ac regulariter viverent. In eodem xenodochio prædicto monachum suum probatissimum, dominum scilicet Paduinum, qui tunc præpositus de Sancto Vincentio erat, abbatem constituit; et sibi seu omnibus suc-

cessoribus suis perpetualiter inibi xenodochium mirabiliter ornavit. In hospitali, ejusdem urbis pontificibus, futuris semper temporibus et sub conjunctionis detestatione, hospitalitatem esse instituit; et sequentibus temporibus Ecclesiæ suæ sedis, cum omnibus ad se pertinentibus, subjugatum esse instituit.

4. Ipsius quoque domini Domnoli episcopi tempore, cellulam, una cum sua ecclesia, quæ est constituta in honore sancti Martini, in eorum proprio constituerunt infra civitatem, juxta matrem videlicet ecclesiam ipsius civitatis, Eularius presbyter et Godomara Deo sacrata; et prædictam cellulam sancti Martini hæreditaverunt de villulis in Morniacio et villula Vasta ac Popiliaco, Ciaco quoque et Veratiaco ac Muliaco, una cum aliis villis, et de rebus suis legaliter dotaverunt; et postea cum omnibus ad se pertinentibus ad matrem ipsius civitatis ecclesiæ per eorum chartulas legaliter formiterque ei ipsi domino Domnolo episcopo tradiderunt. Præfatus igitur dominus Domnolus episcopus emit insuper partem villæ, ex thesauro ecclesiæ sibi commissæ; alia vero pars de suo episcopo erat, cui vocabulum est Canon, quam et per licentiam canonicorum suorum monachis, in ecclesia sancti Vincentii et sancti Laurentii (quam ipse a novo fundavit) regulariter degentibus, per suum strumentum dedit. Nam ut sub potestate ipsius urbis episcopi, tam ipsi monachi quam et ipsæ res (in eorum tamen usu disponente episcopo) futuris persisterent temporibus, contradidit, sicut adhuc in ipso strumento traditionis inveniri potest.

5. Hic sedit in prædicta sede annos XLVI, menses XI; dies XXIV, et fecit ordinationes LXXV, presbyteros CCLX, diaconos CCL, et reliquos ministros sufficienter. Cujus in vita multas ejus meritis Dominus virtutes ostendit, sicut in ejus Vita liquet; et post ejus obitum innumerabiles in loco sepulturæ ejus, id est in dicta sancti Vincentii ecclesia, virtutes operatus est. Obiit enim prædictus beatus Domnolus in pace, plenus dierum, Kalendis Decembris: qui cum Christo vivit in æternum, et cum sanctis regnat in gloria: cum quo et nos auxiliante Domino humiliter supplicantes, vivere mereamur, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

SANCTI DOMNOLI, CENOMANENSIS EPISCOPI,

TESTAMENTUM.

Venerabili ecclesiæ Cenomanicæ clero Domnolus D episcopus.

Congruum nobis fuit ut votum desiderabile in charitatis vestræ notitiam poneremus: quia si consensus vester desiderium cordis nostri et decreta annuerit, credimus nullius ullo unquam tempore contrarietate a nobis pariter firmata posse convelli.

PATROL. LXXII.

Cum ergo pro salute populi vel custodia civitatis reliquias sanctorum martyrum Vincentii et Laurentii, intercedente præsumptione, ausi fuerimus deferre; sicut cum Dei adjutorio vel vestro eisdem locum dignitatis ereximus in culmine, ita petimus ut vestro pariter ditetur et munere. Et si sensus vester nobis contulerit charitatem hanc, paginola donationis,

quam Aunulfum diaconum perficere unanimiter rogavimus conscribendam, vestro quæsumus ut firmetur robore: ut [quidquid nos] per hanc paginola[m] donationis constat delegasse, noncupata basilica habeat, teneat, possideat, [nec] quicumque loci hujus dignitatem perceperit, jure hæreditario perpetua-liter sibimet vindicet possidendum. Si ullo unquam tempore, aut pontifex civitatis, aut quælibet persona, a nobis donata vel tradita de dominatione basilicæ hujus abstrahere voluerit, incurrat maledictionem pro benedictione, et Domini nostri Jesu Christi, et sanctæ Mariæ semper virginis, et sanctorum apostolorum, vel omnium sanctorum martyrum, confessorum atque virginum, incurrat offensam; et voluntas nostra perpetim, auxiliante Domino, capiat firmitatem. Hoc ergo inserendum rogavi, ut qui voluntati meæ obvius esse voluerit, maledictionem illam incurrat, quam propheta in

A psalmo centesimo octavo Judæ cantavit; et præsens pagina maneat inconvulsa, quam pro rei firmitate manu propria subscripsi, et dominis et fratribus meis muniendam rogavi. Actum in Cenomanica civitate, anno undecimo regni domni nostri Chilperici regis, pridie Nonas Martii.

Domnolus episcopus subscripsit. Germanus episcopus rogante clero subscripsit. Audoveus Audegavorum episcopus rogante Domnolo episcopus subscripsit. Leodulfus presbyter subscripsit. Aunulfus presbyter subscripsit. Leodericus presbyter subscripsit. Dinanius presbyter subscripsit. Drantius presbyter subscripsit. Injurious presbyter subscripsit. Meterius presbyter subscripsit. Cennius diaconus subscripsit. Romulus diaconus subscripsit.

B Datdeus diaconus subscripsit. Sennontheus diaconus subscripsit. Noso diaconus subscripsit.

ANNO DOMINI DLXXVII.

SANCTA RADEGUNDIS

REGINA FRANCIAE,

SANCTÆ RADEGUNDIS REGINÆ

VITA

DUOBUS LIBRIS COMPOSITA.

LIBER PRIMUS.

AUCTORE VENANTIO (FORTUNATO EPISCOPO PICTAVIENSI.

Ad mss. Cod. S. Germani Præsentis et Conchensis monasterii, et D. d'Herouval.)

Prologus.

1. Redemptoris nostri tantum dives est largitas, ut in sexu muliebri celebret fortes victorias, et corpore fragiliores ipsas reddat feminas virtute mentis inclytæ gloriosas. Quas habentes nascendo mollitiem facit Christus robustas ex fide: ut quæ videntur imbecilles, dum coronantur ex meritis, a quo efficiuntur fortes, laudem sui cumulent Creatoris, habendo in vasis stertibus thesauros cœli reconditos: in quarum visceribus cum suis divitiis ipse Rex habitator est Christus. Quæ mortificationes se sæculo, despecto terræ consortio, defæcato [Al. deserto] mundi contagio, non confidentes in lubrico, non stantes in lapsu, quærentes vivere Deo, ad gloriam Redemptoris sunt copulatæ paradiso. In quo est pariter numero, cujus vitæ præsentis cursum, licet sermone private, terre tentavimus in publicum: ut cujus est vita cum Christo in gloria, memoria relata celebretur in mundo.

VITA INCIPIT.

2. Beatissima igitur Radegundis, natione barbara de regione Thoringa, avo rege Bassino, patre Hermenfrido, patre rege Berethario. In quantum altitudo sæculi tangit, regio de germine orta, celsa licet origine, multo celsior actione. Quæ cum summis suis parentibus brevi mansisset tempore, tempestate

C barbarica, Francorum victoria regione vastata, vice Israelitica exit et migrat de patria. Tunc inter ipsos victores cujus esset in præda regalis puella, sit contentio de captiva. Et nisi reddita fuisset transacto certamine, in se reges arma movissent. Quæ veniens in sortem præcelsi regis Chlotarii in Veremadensium